

систему. Негативним аспектом цього процесу є те, що вочевидь, Україні доведеться розділити спільні з ЄС міграційні виклики. Також не варто забувати увагу про штучні міграційні кризи створені РФ та Республікою Білорусь з метою політичного тиску та дестабілізації міграційної ситуації на спільних з ЄС кордонах. Але головним викликом для спільної міграційної політики України та ЄС є питання повернення українців додому.

Список використаних джерел:

1. Лісабонська угода (договір про реформування Європейського Союзу). URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29057.pdf>
2. Оснач О.М. Зміни міграційної політики Європейського Союзу (2015–2020): аналіз деяких наслідків. Migration & Law. 2021. Vol. 1 (issue 2). Київ : Національна Академія Управління. Інститут Сучасних Освітніх Технологій, 2021. С. 68–88.
3. Що зміниться у міграційній політиці ЄС в 2023 році. DW : вебсайт. URL: <https://www.dw.com/uk/so-zminitsya-u-migracijnij-politici-es-v-2023-roci/a-64220445>
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : підписана 21.03.2014 р. (політична частина), 27.06.2014 р. (економічна частина). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
5. Ukraine Refugee Situation. UNHCR, the UN Refugee Agency : website. URL: https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine#_ga=2.228732760.514168680.1646989952-176134281.1646551413

*Шуманевська Крістіна Анатоліївна,
курсантка 205 навчальної групи ННІ №1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:*

*Чеханюк Леся Володимирівна,
старший викладач кафедри
конституційного права та прав людини
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук*

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В СФЕРІ ЯДЕРНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Враховуючи сучасні політичні реалії повномасштабної війни Російської Федерації на території України, доцільно розглянути співпрацю України та ЄС у сфері забезпечення ядерної безпеки, яка важлива не лише для нашої країни, але і для усього світу.

Особливість енергетичної безпеки України полягає в тім, що її питому вагу значною мірою складає атомна енергетика, оскільки попередні десятиліття Україна невпинно нарощувала свій енергетичний потенціал за рахунок інтенсивного будівництва атомних електростанцій спільно із РФ. Однак, саме на період спільного обслуговування атомних станцій силами СРСР у 1986 році трапилася найбільша техногенна катастрофа у сфері атомної енергетики – аварія на Чорнобильській АЕС, трагічні наслідки якої стали загрозою для усього людства.

В умовах повномасштабної війни в Україні діючими є чотири атомних електростанції, а саме Запорізька АЕС, Рівненська АЕС, Південноукраїнська АЕС, Хмельницька АЕС. Ними вироблялося більше половини електроенергії в Україні. Тепер ці енергоблоки в будь-який час можуть стати загрозою для населення України та світу в результаті враження або пошкодження. В першу чергу це стосується Запорізької АЕС, територія якої опинилася окупованою і ізольованою від нашої енергосистеми.

Україною активно вживаються адекватні внутрішні превентивні заходи щодо забезпечення її енергетичної та ядерної безпеки. Президент Володимир Зеленський ввів у дію рішення РНБО України від 13 січня 2023 року щодо питань енергетичної безпеки та невідкладних заходів із забезпечення роботи національної економіки під час осінньо-зимового періоду 2022/23 року. «Відповідно до статті 107 Конституції України постановляю увести в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 січня 2023 року «Щодо стану виконання рішень Ради національної безпеки і оборони України з питань енергетичної безпеки та невідкладних заходів із забезпечення роботи національної економіки під час осінньо-зимового періоду 2022/23 року в умовах особливого періоду», – ідеться в указі [1].

Від самого початку вторгнення військ РФ на територію України, а особливо після окупації м. Енергодар і захоплення Запорізької АЕС, яке відбулось 04 березня 2022 року, керівництво ДП «НАЕК «Енергоатом» знаходиться в посиленій комунікації з МАГАТЕ та її генеральним директором Рафаелем Маріано Гроссі. З моменту початку військової агресії росії МАГАТЕ здійснила низку візитів до України. Так, 30 березня 2022 року відбувся візит гендиректора МАГАТЕ Р.М. Гроссі до Південноукраїнської АЕС. 26 квітня 2022 року відбувся візит гендиректора МАГАТЕ на Чорнобильську АЕС. Під час перебування пана Р.М. Гроссі в місті Києві відбулась його зустріч з Президентом України В. Зеленським та очільником компанії П. Котіним [2].

З огляду на відсутність чіткої позиції МАГАТЕ стосовно російсько окупації, ДП «НАЕК «Енергоатом» вимагає від Агентства вжити активних заходів з виведення російських найманців з усіх захоплених ядерних об'єктів України та міст-супутників і поруч розташованих населених пунктів і створення безпекової зони навколо кожної української АЕС, на території якої не повинно бути жодного військового персоналу, озброєнь або техніки також через бездіяльність московського центру (МЦ) ВАО АЕС в умовах війни рф проти України ДП «НАЕК «Енергоатом» подало заявку на вихід із МЦ і перехід до Паризького центру (ПЦ) ВАО АЕС за всіма програмами асоціації. Відповідне

рішення було ухвалене 31 березня на засіданні Ради керуючих ВАО. Таким чином, з 1 квітня 2022 року всі АЕС Компанії стали членами ПЦ. Це означає, що МЦ не матиме доступу до вихідних даних про роботу АЕС Компанії, а партнерські перевірки на АЕС та їх оцінка будуть здійснюватися під егідою ПЦ. Наприкінці квітня між ДП «НАЕК «Енергоатом» і ПЦ було підписано угоду про взаємодію у випадку надзвичайної ситуації, яка вводить в дію розроблену ПЦ процедуру надання підтримки ДП «НАЕК «Енергоатом» у випадку надзвичайної ситуації на АЕС Компанії. Окрім цього, ПЦ розробив дорожню карту поетапної інтеграції АЕС Компанії до ПЦ. Щотижня проводяться наради ПЦ з керівництвом ВП АЕС, на яких обговорюється поточна ситуація на майданчиках АЕС, зокрема стан ядерної безпеки, наявність каналів зв'язку у випадку надзвичайної ситуації та нагальні потреби станцій [2].

Міжнародно-правові акти в галузі енергетичної та ядерної безпеки сьогодні охоплюють широкий спектр організаційно-правових та технічних проблем, які мають міжнародне значення. А тому у переважній більшості країн діяльність суб'єктів атомної енергетики є об'єктом дуже жорсткого регулювання. Зокрема, ООН ухвалила міжнародно-правові документи, які регулюють фізичну ядерну безпеку, до яких насамперед належать:

- Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу та ядерних установок (від 5 вересня 1993 року, з поправкою 2005 року) [3];
- Міжнародна конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму, ухвалена резолюцією 59/290 Генеральної Асамблеї ООН 13 квітня 2005 року [4];
- Договір про заборону ядерної зброї, який був ухвалений у 2017 році та набрав чинності 22 січня 2021 року [5].

Таким чином, світова доктрина щодо підвищення надійності та безпеки ядерних об'єктів постійно вдосконалюється. Однак, для мінімізації загроз критичній інфраструктурі, необхідний комплексний підхід з боку партнерів, який повинен дозволити:

- виявляти, стримувати, нейтралізувати, протидіяти загрозам і небезпекам, спрямованим на забезпечення енергетичної і ядерної безпеки критичної інфраструктури країни;
- знижувати вразливість критично важливих активів, систем і мереж;
- пом'якшувати потенційні наслідки для критичної інфраструктури інцидентів або несприятливих подій [6].

Реалізація зазначених пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері енергетичної і ядерної безпеки, дозволить забезпечити узгодження дій залучених суб'єктів у рамках комплексної системи реагування на загрози енергетичній та національній безпеці відповідно до їх компетенцій. Особлива роль в цьому належить країнам Євросоюзу, з якими Україною вибудовуються нова модель взаємостосунків, де українській енергосистемі належить рівноправне місце як органічній складовій єдиної європейської енергетичної системи. Така координація забезпечить узгодженість дій усіх цих учасників з цілями національної безпеки України.

Список використаних джерел:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 січня 2023 року «Щодо стану виконання рішень Ради національної безпеки і оборони України з питань енергетичної безпеки та невідкладних заходів із забезпечення роботи національної економіки під час осінньо-зимового періоду 2022/23 року в умовах особливого періоду» : Указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/18/2023#Text>
2. Міжнародна співпраця. Енергоатом. URL: <https://old.energoatom.com.ua/international-cooperation.html>.
3. Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу (CPPNM) та поправка до неї від 26.10.1979 року. URL: <https://www.iaea.org/publications/documents/%20conventions/convention-physical-protection-nuclear-material-and-its-amendment>.
4. Міжнародна конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму : ухвалена резолюцією 59/290 Генеральної Асамблеї ООН 13 квітня 2005 року; ратифікована Законом України N 3533-IV (3533-15) від 15.03.2006 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d68#Text
5. Договір про заборону ядерної зброї, ухвалений у 2017 році, набрав чинності 22 січня 2021 року. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D1%96%D1%80_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D1%83_%D1%8F%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%B7%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%97
6. Когут Ю.І. Енергетичні війни як загроза національній безпеці держав Євросоюзу. Київ. 2022. 270 с.

Ящур Павло Олександрович,

*курсант навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Власенко Валерій Павлович,

*доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Централізація влади в унітарних державах є складним і суперечливим питанням, що впливає на ефективність державного управління, демократичність процесів та стабільність розвитку країни. В умовах централізованого управління всі ключові рішення приймаються центральною владою, що може призводити до обмеження автономії регіонів, сповільнення реакції на місцеві проблеми та зниження ефективності використання ресурсів. У випадку України питання централізації влади набуває особливої актуальності через історичні, політичні та соціально-економічні обставини.